

تأثیر حشرات گرده‌افشان بر کمیت و کیفیت تولید بذر پیاز

مرتضی راسخ عادل، حسین صادقی* و مجتبی حسینی

گروه گیاه‌پزشکی دانشکده کشاورزی دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

* پست الکترونیکی نویسنده مسئول مکاتبه: sadeghin@um.ac.ir

دریافت: ۲۸ بهمن ۱۳۹۱؛ پذیرش: ۵ مرداد ۱۳۹۲

چکیده: به‌منظور ارزیابی تأثیر وجود حشرات گرده‌افشان بر کمیت و کیفیت بذر تولیدی دو رقم پیاز رایج به نام‌های قرمز آذرشهر و زرد شیرین اسپانیا، آزمایشی در قالب طرح بلوک‌های کامل تصادفی در دو مکان اجرا گردید. غده‌های پیاز هم‌وزن به‌فواصل ۳۵ سانتی‌متر بین بوته‌ها و ۵۰ سانتی‌متر بین ردیف‌ها کاشته شدند. تیمارهای این آزمایش در هر مکان فقط از لحاظ شیوه گرده‌افشانی متفاوت بودند. حدود یک هفته قبل از شروع گلدهی، در هر مکان ۳ گروه ۱۰ تایی گل آذین به‌عنوان تکرارهای هر تیمار ترکیبی (گرده‌افشانی در رقم) به‌طور تصادفی انتخاب و علامت‌گذاری شدند. برای هر رقم پیاز، نصف بوته‌ها توسط پارچه توری ظریف و با استفاده از قفس‌های چوبی پوشیده شده و بقیه بدون پوشش و در معرض بازدید آزاد حشرات قرار داده شدند. هنگامی که در هر گل آذین حدود ۱۰ درصد بذور سیاه دیده شدند برداشت انجام گرفت. پس از خشک شدن بذور، تعداد و وزن بذر تولیدی به‌ازاء هر گل آذین تعیین و به‌علاوه وزن هزار دانه برای هر تیمار محاسبه شد. ۴ هفته پس از برداشت، آزمایش جوانه‌زنی اجرا گردید. عدم حضور حشرات گرده‌افشان در دوره گلدهی تأثیر چشمگیری در کاهش تعداد و وزن بذر تولیدی در هر گل آذین داشت. علاوه بر این، بذر حاصل از گل‌هایی که آزادانه مورد بازدید حشرات گرده‌افشان قرار گرفتند در مقایسه با گل‌هایی که از بازدید حشرات محروم بودند درصد جوانه‌زنی بالاتری داشتند. در این آزمایش مکان و واریته تأثیر معنی‌داری بر بذردهی پیاز نداشتند.

واژگان کلیدی: پیاز، گرده‌افشانی، بذر، ایران